

СТРАТЕГИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ за периода 2016 - 2018 г.

(приета с Решение № 94/28.04.2016 г. на Общински съвет - Лясковец, с Решение № 550/30.05.2019 г. на Общински съвет - Лясковец е удължен срока на дейностите, включени в Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания в Община Лясковец до 2020 г.)

ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания за периода 2016-2018 г. има за цел ефективното прилагане на социална политика, насочена към подобряване качеството на живот на хората с увреждания, недопускане на дискриминация по признак „увреждане“, осигуряване на равни възможности, пълноценно и активно участие във всички области на обществения живот.

Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания е насочена към интеграция на хората с увреждания и приемането им като хора с равни права и с различни възможности.

Увреждането е развиващо се понятие и то се явява резултат от взаимодействие между индивиди с нарушени физически функции и различни пречки в нагласите и средата, които затрудняват тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото, равноправно с останалите.

Важно е да се поставят проблемите на хората с увреждания в центъра на общественото мнение като неразделна част от общинската стратегия за устойчиво развитие.

Въпреки изразената загриженост, те продължават да срещат различни пречки пред пълноценното си участие в обществото и да се сблъскват с нарушения на техните човешки права.

Чрез разработването на настоящата Стратегия се цели създаване на такава среда, в която хората с увреждания да могат да бъдат възможно най-независими, като в същото време се запази правото им на социална помощ, адекватни социални услуги, интегрирано обучение и образование, подходяща работна среда и възможности за културни и спортни изяви.

Стратегията е съобразена с целите и принципите на Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания и Правилниците за прилагането им, Национална програма за равни възможности на хората с увреждания и съответства на Общинския план за развитие на Община Лясковец и Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Велико Търново.

ОБЩЕСТВЕНА РАМКА

Броят на населението в Община Лясковец към 15.03.2016 г. по постоянен адрес е 13 877 жители. Община Лясковец води статистика за демографските процеси в общината, свързани с естествения и механичен прираст на населението. По възраст населението се дели, както следва:

до 18 години – 1 823 деца

жени от 18 до 59 г. – 3 684

жени над 60 г. – 2 491

мъже от 18 г. до 62 г. – 4 221

мъже над 63 г. – 1 436 лица.

Родените през 2015 г. са 83 деца, а починалите са 229 лица.

Общият брой хора с увреждания на територията на община Лясковец към 31.12.2016 г. е 782 лица, от тях деца с увреждания - 37. По населени места хора с увреждания са както следва:

Гр. Лясковец – 452 лица

с. Джулюница – 133 лица

с. Добри дял – 64 лица

с. Драгижево – 46 лица

с. Козаревец – 59 лица

с. Мерданя – 28 лица.

По степен на инвалидност са разпределени:

Гр. Лясковец – с над 90 % намалена работоспособност с чужда помощ – 50 лица и без чужда помощ – 64 лица. От 71% - 89.99 % намалена работоспособност – 276 лица и от 50 % - 70.99 % намалена работоспособност – 62 лица.

с. Джулюница – с над 90 % намалена работоспособност с чужда помощ – 24 лица и без чужда помощ – 19 лица. От 71% - 89.99 % намалена работоспособност – 75 лица и от 50 % - 70.99 % намалена работоспособност – 15 лица.

с. Добри дял – с над 90 % намалена работоспособност с чужда помощ – 16 лица и без чужда помощ – 7 лица. От 71% - 89.99 % намалена работоспособност – 32 лица и от 50 % - 70.99 % намалена работоспособност – 9 лица.

с. Драгижево – с над 90 % намалена работоспособност с чужда помощ – 8 лица и без чужда помощ – 4 лица. От 71% - 89.99 % намалена работоспособност – 30 лица и от 50 % - 70.99 % намалена работоспособност – 4 лица.

с. Козаревец – с над 90 % намалена работоспособност с чужда помощ – 9 лица и без чужда помощ – 8 лица. От 71% - 89.99 % намалена работоспособност – 37 лица и от 50 % - 70.99 % намалена работоспособност – 5 лица.

с. Мерданя – с над 90 % намалена работоспособност с чужда помощ – 4 лица и без чужда помощ – 4 лица. От 71% - 89.99 % намалена работоспособност – 18 лица и от 50 % - 70.99 % намалена работоспособност – 2 лица.

Децата с увреждания от община Лясковец са 37 и те са от общият брой хора с увреждания на територията на община Лясковец.

Общината е задължена да предприема всички необходими мерки за осигуряване на пълноценното упражняване от деца с увреждания на всичките им човешки права и основни свободи, равноправно с останалите деца. Във всякакви действия, засягащи децата с увреждания, първостепенно съображение е защитата на интересите на детето. Обхващането на всяко дете с увреждане в предучилищна и училищна възраст в образователната система и изграждането на съответната подкрепяща среда за него е основна дейност за достъп до качествено образование. В резултат от изпълнението на дейностите по изграждане на подкрепяща среда нараства броят на интегрираните деца и ученици със специални образователни потребности, ресурсните учители и другите специалисти, които подпомагат интегрираното обучение.

През учебната 2015/2016 г. са обхванати 32 деца със специфични образователни потребности от община Лясковец. В СОУ „М. Райкович“ гр.Лясковец – 10, в ОУ „П.Р.Славейков“ с. Джулюница - 12, НУ „Ц. Гинчев“ гр.Лясковец – 4, в НУ „Н.Козлев“

гр.Лясковец – 3, в ЦДГ „Радост” гр. Лясковец – 1 и в ЦДГ „Славейче” гр. Лясковец – 2. В училищата са разкрити ресурсни кабинети в подкрепа на образователния процес.

Освен достъп до качествено образование хората с увреждания трябва да получат и възможност за трудова реализация в рамките на свободния пазар на работна ръка. Това е един от най-важните фактори за тяхната интеграция и самостоятелност и е залегнало като основна цел в Дългосрочната национална стратегия за заетост на хората с увреждания 2011 – 2020 г.

Абсолютното ниво на регистрираните безработни в общината към 01.03.2016 г. е 393 лица.

Средно годишен брой за 2015 г. хора с трайни увреждания, регистрирани в дирекция „Бюро по труда” са 42.

В Кодекса на труда е предвидено за работодателите, които имат повече от 50 работници и служители да определят ежегодно работни места, подходящи за хора с намалена работоспособност в размер от 4 до 10 процента от общия брой на работниците и служителите. Община Лясковец спазва разпоредбите на Кодекса на труда, свързани със специалната закрила на работниците и служителите с намалена работоспособност, като са наети на трудови договори 7 лица, или 6 % от общия брой служители.

С изпълнение на програмите и мерките за заетост, община Лясковец всяка година кандидатства и наема хора с увреждания по програма „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания” и по мярка на чл. 52, ал. 2 от Закона за насърчаване на заетостта. Наблюдава се повишаване на общественото съзнание относно признаване на уменията, качествата и способностите на хората с увреждания, както и техния принос към работното място и пазара на труда. Това включва правото на възможност за прехрана чрез свободно избрана или приета работа на пазара на труда и в работна среда, която да е отворена, недискриминационна и достъпна за хората с увреждания. Насърчава се заетостта на хората с увреждания в частния сектор чрез подходящи политики и мерки, които включват програми за преференциална заетост, икономически стимули и други мерки.

Общината, чрез взаимна подкрепа в рамките на общността започна да дава възможност на хората с увреждания да постигат и поддържат максимална самостоятелност, пълноценна физическа, умствена, социална и професионална дееспособност и пълноценно включване и участие във всички сфери на живота.

Хората с увреждания могат да участват без ограничения във всички проекти, програми и мерки за обучение и заетост, реализирани от Агенцията по заетостта, при условие, че отговарят на изискванията за включване в съответния проект, програма или насърчителна мярка. При прилагане на насърчителните инициативи, безработните лица с увреждания се наемат на работа при условията на българското трудово и осигурително законодателство.

Продължават усилията в областта на предлагането на социални услуги, насочени към социалното включване на хората с увреждания, съобразно техните желания и потребности. Семейството, като естествена и основна групов единица на обществото, има право на закрила от страна на обществото. Хората с увреждания, както и членовете на техните семейства, трябва да получат необходимата закрила и помощ, чрез които семействата на хората с увреждания да осигурят пълноценно и равноправно упражняване на правата на тези хора. При социалните услуги в община

Лясковец като инструмент за социално включване се наблюдава увеличаване на броя на предоставяните услуги в общността.

Центъра за социална рехабилитация и интеграция работи по превенция на изоставянето на деца, като усилията са насочени към постоянно осигуряване на социална и психологическа подкрепа на деца и техните семейства, в които е възникнал проблем, като се прави всичко необходимо, да не се допусне изоставянето или настаняването на тези деца в институции.

Чрез предоставяне на грижа в семейна среда на хора с трайни увреждания или тежко болни самотни хора и наемане на безработни лица като лични и социални асистенти и домашни санитарни, се цели осигуряване на заетост на безработни лица за облекчаване на положението на семействата, в които има човек с трайни увреждания, нуждаещ се от постоянни грижи. Към настоящия момент броят на лицата, включени в социалната услуга „Личен асистент“ по проект „Независим живот“ е 17, 10 лица са на длъжност „домашен санитар“ и 5 – „социални асистенти“.

Друго направление от дейността на Агенцията за социално подпомагане е свързано с постепенно намаляване броя на специализираните институции за социални услуги за хора с увреждания и на местата в тях, чрез въвеждане на стимули и мерки, насочени към оставане на хората с увреждания в обичайната среда и семейството. В началото на 2012 г. като държавно делегирана дейност в гр. Лясковец се разкри социалната услуга „Дневен център за стари хора“, с капацитет 20 лица. Към момента уязвимата група от възрастни хора продължава да ползва услугите на Центъра.

Един от най-тежките проблеми за хората с увреждания – осигуряването на достъпна среда, все още не намира добро решение. Изискванията за проектиране и изграждане на достъпна архитектурна среда са определени с разпоредбите на Закона за устройство на територията и с издадените на негово основание нормативни актове. Конкретните технически изисквания за осигуряване на достъпна среда са въведени със специална наредба, издадена на основание чл. 169, ал. 2 от закона. Отделни изисквания по отношение на достъпността са разписани и в редица други наредби с технически норми за проектиране. Създадени са нормативни изисквания за проектиране, изграждане и поддържане на достъпна среда за урбанизираните територии, за сградите, съоръженията и техните елементи, вкл. за основните влагани в строежите продукти, свързани с достъпната среда.

По този начин е изпълнено изискването на чл. 9 от Конвенцията на ООН за защита правата на хората с увреждания относно предприемането на подходящи мерки за разработването и обнародването на минимални стандарти за достъпност на сградите и съоръженията и насърчаване прилагането на подходящи форми на помощ и подкрепа за хора с увреждания.

Съгласно новите разпоредби на Закона за движение по пътищата се въведоха карти за паркиране на хората с увреждания, както и сериозни санкции при нарушение, които осигуряват свободен достъп до паркоместата, определени за хората с увреждания.

Осигуряването на комплексна рехабилитация на хората с увреждания е задължително условие за пълноценното им включване в живота на обществото. От средствата на държавното обществено осигуряване ежегодно се финансира дейността по профилактика и рехабилитация на социално осигурени лица и на лица, получаващи лична пенсия за инвалидност, които са неосигурени и не са навършили

възрастта за пенсиониране по общите условия. Размерът на паричната помощ за едно лице включва средства за диагностични и терапевтични процедури, нощувки и частична парична помощ за хранене.

Националната здравно осигурителна каса заплаща рехабилитационни процедури в извънболничната медицинска помощ за всички здравноосигурени лица, в т.ч. и за хора с увреждания, съгласно Наредба №40 за определяне на основния пакет от здравни дейности гарантиран от бюджета на НЗОК. Осигуряването с помощни средства, приспособления и съоръжения и медицински изделия е една от най-важните стъпки в рехабилитационния процес. С оглед ефективното прилагане на нормативните актове, Министерство на труда и социалната политика синхронизира всички подзаконовни нормативни актове в тази област. Създадени са механизми за контрол на дейността по предоставянето на помощни средства, приспособления и съоръжения и медицински изделия (МИ/ПСПС). Премина се от разрешителен към регистрационен режим за лицата, които осъществяват дейности по предоставяне на МИ/ПСПС. Агенцията за хората с увреждания осъществява регулярен мониторинг по спазване изискванията на нормативната уредба за предоставянето им на правоимащите лица и при установени нарушения прилага предвидените в нормативната уредба административно-наказателни санкции.

На нуждаещите се лица от община Лясковец през 2015 г. дирекция „Социално подпомагане“ гр. Г. Оряховица е издала 272 броя заповеди за покупка и/или ремонт на медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения.

ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ ЗА ПЕРИОДА 2016 - 2018 г.

Цел 1: Създаване на адаптирана към нуждите на хората с увреждания среда

Направления

А. Достъпна среда за хората с увреждания

1. Физически достъп до транспортната техническа инфраструктура и нейните елементи, сградите и съоръженията за обществено обслужване.

Изграждане на подходи към обществени сгради в гр. Лясковец и съставните села на общината, като източници на финансиране ще бъдат европейски оперативни програми.

2. Достъпен транспорт.

- Специални условия за движение, спиране и паркиране на моторни превозни средства, управлявани или ползвани от хора с увреждания.

Б. Достъпна информация и комуникации

- Прилагане на държавната стратегия за достъпност на информационни услуги и документацията за различните групи хора с увреждания.

- Ефективна нормативна база, задължаваща всяка медия да осигурява част от информацията по адекватен и подходящ начин за хора с различни видове увреждания.

Цел 2: Промяна на модела на грижа за деца с увреждания от настаняването им в специализирани институции към грижи в семейна среда

Направления

А. Достъп до качествени дневни грижи за деца с увреждания чрез:

- Предоставяне на различни форми на дневни грижи въз основа на извършено проучване и планиране, което да е съобразено с местните потребности.
- Развита система от стимули за родителите за записване на децата в предучилищни форми на образование и посещаване на детските градини, с цел обхващане на децата в предучилищна възраст в образователната система чрез социално подпомагане.
- Продължаване на създаването на подкрепяща среда за обучението и възпитанието на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища и детските градини, която да включва:
  - а/ достъпна архитектурна среда;
  - б/ екипи от специалисти, в зависимост от потребностите на децата;
  - в/ диагностична, консултативна и рехабилитационна дейност;
  - г/ специални учебно-технически средства и апаратура;
  - д/ индивидуални образователни програми;
  - е/ учебни програми по специалните учебни предмети и други.
- Предоставяне на услуги за родители на деца с увреждания с цел подкрепа за отглеждане на детето в семейството.
- Превенция на изоставянето и насърчаване на отглеждане на дете с увреждане в семейството:
  - Осигуряване на информация чрез брошури, печатни материали, видеоматериали и др. Информационни източници и консултации за родителски организации, групи за взаимопомощ, услуги и служби за деца с увреждания.
  - Развитие на социални услуги за деца с увреждания и техните семейства, изграждане на достъпна архитектурна среда:
    - Планиране и координиране на социални услуги на деца с увреждания на областно ниво.
    - Преструктуриране на Центъра за социална рехабилитация и интеграция гр. Лясковец в Център за обществена подкрепа.

Цел 3: Гарантиран достъп до качествено образование на хората с увреждания

Направления

А. В средното образование е необходимо да продължи прилагането на политиката за включващо обучение на децата със специални образователни потребности чрез:

- Изградени положителни нагласи към включващо обучение в различните общности – учители, ученици, деца и родители.
- Създадени условия, гарантиращи интеграцията на децата със специални образователни потребности в детските градини и общообразователните училища чрез изграждане на подкрепяща среда, която включва:
  1. достъпна архитектурна среда, съгласно изискванията на нормативните документи в тази област.

2. екипи от специалисти, в които в зависимост от потребностите на децата и учениците се включват учители - специални педагози, ресурсни учители, психолози, логопеди и други, родителите, настойниците или попечителите на децата и учениците със специални образователни потребности.

3. диагностична, консултативна и рехабилитационна дейност.

4. специални учебно-технически средства и апаратура, дидактически материали, учебни помагала и други.

5. индивидуални образователни програми.

6. учебни програми по специалните учебни предмети за децата и учениците с увреден слух и с нарушено зрение.

- Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задължения и възможности за ранно включване на децата в образователната система.

- Прилагане на механизъм, даващ възможност за подкрепа на децата с увреждания да продължат обучението и образованието си.

- Промяна на нагласите на обществото към децата с увреждания (формиране на положителни нагласи към приобщаващото образование у екипите в училищата и детските градини, у деца и ученици с и без увреждания и техните родители, широката общественост).

Цел 4: Осигуряване на комплексна медицинска и социална рехабилитация. Помощните средства, приспособления и съоръжения (ПСПС) и медицинските изделия

Направления

А. Ранна диагностика и превенция на уврежданията.

Б. Прецизиране на нуждите от ПСПС и медицинските изделия.

В. Въвеждане на нови видове ПСПС и медицински изделия за хората с увреждания, отговарящи на съвременното технологично развитие (включително компютъризирани системи и съоръжения).

Цел 5: Разширяване възможностите за трудова заетост при хората с увреждания и включването им в различни програми за осигуряване на подходящи работни места

Направления

А. Повишена ефективност на програмите за заетост на национално и местно равнище чрез реализиране на програми и мерки за създаване на трайни работни места с осигуряване на постоянна заетост за хората с увреждания на пазара на труда.

Б. Насоченост на насърчителните мерки за работодателите към осигуряване на по-дългосрочна и качествена заетост; подобрени услуги, предлагани от бюрата по труда на работодателите и повишен брой на заявените работни места от реалния сектор.

В. Устойчив модел за развитие на социални предприятия.

Цел 6: Развитие на социалните услуги в общността. Развитие на алтернативните форми на услуги

Направления

А. Разширяване и усъвършенстване на схемите за предоставяне на услугите личен асистент, домашен помощник и социален асистент в национален мащаб.

Б. Преструктуриране на ЦСРИ в ЦОП.

В. Разкриване на социална услуга, резидентен тип за хора с увреждания - Център за настаняване от семеен тип за възрастни с психически разстройства или деменция, с капацитет 10 лица.

Г. Повишаване на качеството на социалните услуги за деца с увреждания, предоставяни в общността, чрез прилагане на съответните критерии и стандарти.

Д. Развитие на социални услуги, свързани с извършване на основна рехабилитация, професионално ориентиране, професионално образование и обучение, както и изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване на хора с увреждания.

Цел 7: Осигуряване на равни възможности за спорт, отдих, туризъм и участие в културния живот

Направления

А. Участие в културни прояви и развлечения.

Б. Условия за развитие и интегрирано обучение в областта на науката, изкуството, спорта на децата с увреждания.

В. Създаване на условия за развитие на талантливите деца с увреждания чрез насърчаване на техните творческите изяви.

Г. Развитие на проекти за изкуство, култура и спорт на хора с увреждания и техни организации.

Д. Осигурени места за отдих, спорт и туризъм, достъпни за хора с увреждания, в т. ч. деца.

Цел 8: Повишаване степента на информираност на обществото за проблемите и възможностите на хората с увреждания и промяна в обществените нагласи спрямо тях

Направления

А. Обществена подкрепа на дейностите, които ще се предприемат за реализиране на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания за периода 2016 - 2018 г. чрез провеждане на информационни кампании.

Б. Активно ангажирани медии в процеса на повишаване на информираността на обществото по проблемите и възможностите на хората с увреждания.

ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ

Основният източник на финансиране на дейностите в изпълнение на Стратегията е държавният и общинският бюджети. Най-големият допълнителен източник за финансиране на тези политики ще бъдат Структурните фондове на ЕС, чрез съответните Оперативни програми.

Даниела Арабаджиева

Председател на Общински съвет - Лясковец